

Februar, og først „efter at Benkullene vare ankomne i Havnen den 3die Marts“, kunde Driften begynde. Der henstod vel endnu en Del mindre Arbeider, af hvilke enkelte ikke kunde udsøres før efter endt Kampagne; men de vare ikke af den Betydning, at Kontrollens Tilstedeværelse ansaas nødvendig længere af den Grund, og da det ikke var forudset, „at Anlægget kunde afbrydes af Driften“, og da „Regjeringen ingen Tilsynsret havde ved Driften“, billigedes det foreløbig af GouVERNEMENTET, senere af Ministeriet, at Kommissionen, naturligvis i Overensstemmelse med Aktiefelskabets Ønske, afsluttede sit Hverv paa dette Tidspunkt, den 3die Marts, efter nogle Dages forudgaaet Prøve, ifølge hvilken Erklæring afgaves om, at Anlægget var fuldført overensstemmende med Planer og Tegninger. Med de resterende Arbeiders Jultsførelse paalagde Regjeringen GouVERNEMENTET at føre Tilsyn. At Anlægget blev færdigt 1 a 2 Maaneder senere end bestemt, maa tilskrives Aktiefelskabet. Man finder af og til i Kontrollkommissionens Indberetninger Bemærkninger i denne Retning, dels almindelige, dels specielle, uden at Selskabets Forretningsførere paa St. Croix, Kandidat Zahrtmann og Procurator Wasgard, skjønnes at have taget dem til Følge med den ønskelige Hurtighed. Det vedkommer ikke os at overveie, hvorvidt dette er begrundet i Mangel paa Energi fra den nævnte lokale Bestyrelses Side, eller det hidrører fra andre Aarsager. Vi ville kun holde fast, at ligesom Foretagendet beslattedes fremmet efter Aktiefelskabets egne — ikke efter af Staten paatvungne — Planer, saaledes kan det ikke skjønnes rettere, end at Anlægget er sat i Værk uden Hindring fra Statskontrollens Side.

Aktiefelskabet overtog altsaa til fri, ukontrolleret Brug Fabrikken den 3die Marts 1878, og Driften begyndte den 5te. Forholdene under Driften ere udsærligt beskrevne i Anmærkningerne til Lovforslaget; her skulle vi kun bemærke, at Regjeringen paa dette Stadium viste sin Imøbetommen imod Selskabet dels ved at gaa ind paa, at enkelte tidligere approberede Arbeider udgik af Planen, dels ved at anerkjende den af Kolonialraadet foretagne Tegning af Aktier til et Beløb af 56,000 Kr., idet den yder af Statskassen et tilsvarende Tilskud; derimod negter Ministeriet med Grund Aktiefelskabets senere Begjæring om et yderligere Laan af andre 56,000 Kr. uden tilsvarende Aktietegning.

Aktiefelskabets nuværende Stilling skildres i Anmærkningerne til Lovforslaget som meget betydningsfuld. Foruden den til Aktiekapitalens Størelse svarende Gjæld til Statskassen, 1,070,600 Kr., har Selskabet en Gjæld til Private af c. 178,000 Kr.; til Fabrikens Reparation og Anstæffelsen af forskjellige Reserveregjenstande m. m. behøver det 258,000 Kr., og en Driftskapital skal bringes tilveie af 100,000 Kr. Det er til Dækning heraf, Bemyndigelsen i § 1 skal anvendes. For at komme til større Klarhed over, hvorledes denne pekuniære Stilling er fremkommen, er det ønskeligt at vide, om Noget af den sidstnævnte Gjæld hidrører fra Anlægget, eller om Alt maa betragtes som fremtaldt ved Driften. Det synes vel, som om Overflaget over Anlægget af Fabrikken ikke er overskredet, men af de foreliggende Aktistykker fremgaar det dog ikke tydeligt, hvor vidt ogsaa det i Overflaget under Post VI, som Driftskapital opførte Beløb af 84,781 Kr. — til hvilken Konto endvidere henføres det Beløb af 2 Gange 56,000 Kr., som indkom som Følge af Kolonialraadets ovennævnte Aktietegning — helt eller delvis er anvendt til selve Anlægget, eller om Beløbet har kunnet gaa over til Driftsbrug den 3die Marts, hvilket maa antages at have været Bestemmelsen med denne Post. Vi have derfor igjennem Udvalget udbedt os fra Ministeriet

- 1) Et fuldstændigt Anlægsregnskab over Fællesskaberets Indtægter og Udgifter, indtil Fabrikken den 5te Marts 1878 toges i Brug, samt et vedføjet Tillægsregnskab over de Indtægter og Udgifter, som Regjeringen siden den 5te Marts har fundet at burde henregne til Anlægget.
- 2) Et fuldstændigt Driftsregnskab over den sidste Sommers Drift.

Da der endnu ikke er indløbet Svar paa disse Spørgsmaal, man vi gaa ud fra et Skjøn, der i alt Fald tilnærmelsesvis tør antages at være rigtigt. Derefter regne vi, at Driften væsentlig har forvoldt, foruden de Ulemper, der forgjæves bleve forsøgte udbedrede ved de ovennævnte 2 Gange 56,000 Kr., den nævnte Gjæld til Private af c. 178,000 Kr. og desuden bringer med sig Krav paa Reparation m. v. til et Beløb af 258,000 Kr.

Nu er der vel en Del Omstændigheder, der tale til Undskyldning for et saadant Resultat: Bærket for sent færdigt, for ringe Driftskapital, de forskjellige Brud og Standsninger, kommercielle Uheld, Mangel paa Dvælsel, og til alt dette — som det synes erkjendt fra alle Sider — en mindre heldig Ledelse; men dels kan det neppe beregnes, i hvilken Grad disse Omstændigheder have udøvet Indflydelse paa Driften, og dels kan neppe Noget indsees for, at lignende Uheld ikke ville vende tilbage. Tvivlen om Foretagendets Gyde til, selv under lysere Vilkaar, at kunne bære sig, staa saaledes uløst. Det forsikkes vel, at det Princip, hvorefter Fabrikken er anlagt, har staaet sin Prøve, og at man i det Hele kan se en god Fremtid imøde for Den som for Faktoriene, naar de fremhævede Mangler blive afhjulpne. Vi tør ikke benegte Rigtigheden deraf, men det forekommer os dog, at disse gode Forhaabninger tabe noget i Værd, naar de møde som Støtte for et saa betydeligt Krav til Statskassen, samtidig med at det tvøvrigt af de trykte Bilag synes at fremgaa, at disse Forhaabninger ikke deles af Aktiefelskabet, forsaavidt der er Tale om, at det selv skulde hjælpe sig ud over de pekuniære